

Eigen lessen: 12 inefficiënte bouwstenen voor goed onderwijs

written by Michiel Lucassen

3 oktober 2019

Kort geleden kwam het boek 'Wijze lessen: 12 bouwstenen voor effectieve didactiek' uit. In dit boek bespreken de auteurs 12 verschillende instructie principes, waarbij ze vanuit de cognitieve psychologie kijken naar hoe leren zo effectief mogelijk kan. Maar moet onderwijs altijd effectief zijn?

Wijze lessen

Recent verscheen [het boek](#) 'Wijze Lessen: 12 bouwstenen voor effectieve didactiek'. Een top boek dat we met veel plezier hebben gelezen en ook veel aanraden aan mensen (nog [gratis te downloaden](#) ook!). De auteurs hebben een enorme berg onderzoek overzichtelijk gepresenteerd en dat op een manier die praktisch te gebruiken in de klas.

De andere kant

Een goed boek waar elke docent wel iets uit kan halen, maar tegelijkertijd gaat het ook over één kant van de medaille. Want zoals ook de schrijvers aangeven is onderwijs veel meer dan alleen directe instructie en het zo efficiënt mogelijk overbrengen van kennis. Het blijft werken met leerlingen, en dat betekent dat het elke dag, bij elke groep weer iets anders kan zijn. Daarbij zijn er veel dingen die niet perse bewezen zijn door onderzoek, maar die wel lijken te werken in de klas. En wat te denken van het aanleren van vaardigheden? Daarom presenteren we, naast de 12 efficiënte bouwstenen uit het boek, 12 inefficiënte bouwstenen.

1. **Werk vanuit de relatie:** Leren gebeurt vaak vanuit relatie. Als leerling wil je, zoals eigenlijk iedereen, graag gezien worden en het gevoel hebben dat het er toe doet wat je doet. Als docent helpt het dus om te investeren in deze relatie. Besteed aandacht aan het leren van de namen, wees (oprecht) geïnteresseerd en help leerlingen dit onderling ook te doen.
2. **Laat leerlingen zelf dingen uitzoeken en ontdekken:** Ontdekkend leren: keer op keer wordt bewezen dat het niet werkt als methode om kennis efficiënt over te dragen. Maar wat wel vaak opvalt: leerlingen stellen meer [vragen](#), zijn meer geïnteresseerd in het onderwerp en onthouden de nieuwe informatie vaak ook langer. Daarbij: ook in het 'echte' leven is het belangrijk om zelf dingen uit te kunnen zoeken.
3. **Geef ruimte voor alternatieven:** Als docent bedenk je vaak wat goed is voor een leerling. Soms klopt dit, maar soms ook niet, en dan sta je in de weg van het leren. Wat zonde wanneer een leerling sneller kan en je als docent geen alternatief hebt! Biedt de ruimte aan leerlingen om ook zelf met alternatieven te komen.
4. **Laat leerlingen dingen maken:** [Maakonderwijs](#) gaat uit van de gedachte dat je door iets te maken meer leert. Is dat de meest efficiënte methode? Waarschijnlijk niet. Maar het zorgt wel voor enorm veel enthousiasme, uitdaging en afwisseling. Daarnaast ontdekken leerlingen vaak dat ze meer kunnen dan ze van tevoren dachten en helpt het om minder [consument](#) te worden.
5. **Gebruik andere manieren van instructie:** Directe instructie is een goede manier om snel informatie over te dragen. Maar daar zijn nog veel meer manieren voor! [Hier kijken we naar 8 verschillende alternatieven](#), die alleen voor en nadelen hebben.

6. **Maak het betekenisvol:** Waarom leer je eigenlijk iets? Een helder doel kan een goede omschrijving zijn van wat je moet leren, maar is dat ook een goede uitleg van het waarom? Onderwijs betekenisvol maken zorgt voor meer [motivatie](#) en enthousiasme bij leerlingen.
7. **Ga naar buiten, of haal buiten naar binnen:** De klaslokaal kan op een gegeven moment nogal beklemmend zijn. Daarnaast is het ook vreemd dat er over de maatschappij geleerd wordt, maar niet in de maatschappij. De school uit dus, of de [buitenwereld naar binnenhalen](#)! Zo verbind je wat er geleerd wordt aan daar waar het nodig is.
8. **Laat leerlingen zelf doelen stellen en ideeën bedenken:** Er zijn heldere doelen voor wat er geleerd moet worden op welke leeftijd of niveau. Maar wat als je leerlingen de ruimte geeft om [zelf doelen te stellen](#) en [ideeën te bedenken](#)? Daar komen vaak hele goede onderzoeken uit, die ook nog eens aansluiten bij wat er geleerd moet worden.
9. **Biedt ruimte voor spel (en spellen):** [Spellen niet leerzaam?](#) Misschien niet de snelste manier om iets nieuws te leren, maar het motiveert enorm en zorgt dat nieuwe vaardigheden direct toegepast worden. Het kan daarbij ook helpen voor de [sociale vaardigheden](#) van leerlingen.
10. **Differentieer en/of personaliseer je onderwijs:** Iedereen precies hetzelfde op het zelfde moment laten doen lijkt erg efficiënt. Maar is dat op de lange termijn ook zo? Door leerlingen op [verschillende manieren](#) te helpen om nieuwe dingen te leren maak je meer ruimte voor de individuele leerling.
11. **Verander je PTA:** Een PTA is er met maar 1 doel: duidelijkheid over het aantal toetsen dat voor het eindexamen meetelt. Is het dan nodig om dit helemaal dicht te timmeren? [Meer ruimte in je PTA](#) zorgt voor meer ruimte in de les. Daardoor heb je minder cijfers, maar wanneer je meer formatief werkt zie je juist beter wat de ontwikkeling van elke leerling is.
12. **Betrek leerlingen bij het beoordelen:** Moet je als docent veel nakijken? Eigenlijk is dat zonde, want juist van nakijken kunnen leerlingen [ook veel leren](#). Ze worden kritischer op de antwoorden en leren daarbij ook zelf over wat ze voor antwoorden geven bij een toets. Ook bij creatieve producten kan dit goed!

Wat werkt?

Natuurlijk zijn er nog veel meer dingen te bedenken die niet direct aantoonbaar

efficiënter zijn voor het leerproces van de leerlingen. Dat wil ook zeker niet zeggen dat je een boek als '12 bouwstenen' naast je moet leggen: juist de samenwerking tussen onderzoek en praktijk is wat maakt dat het werkt in de klas. Aandacht voor de leerling, kennis van wetenschappelijk onderzoek en een rijk palet aan verschillende didactische en pedagogische aanpakken maken dan het verschil.

Dit artikel is afkomstig van [Vernieuwend onderwijs.nl](https://vernieuwend onderwijs.nl).

Bekijk de meeste recente versie van ons artikel op onze website.

